

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

שיעור הוצאת מיני משקים שונים

(ע"ז ב') **משנה:** המוציא יין (ח), (שיעורו להתחייב בהוצאה) כדי מזיגת הכוס (כשיעור שנותנים יין חי לכוס להוסיף עליו מים למזוג אותו).

תנא: כדי מזיגת כוס יפה.

(ומבאר) ומאי כוס יפה? כוס של ברכה (ברכת המזון, שהצריכו חכמים ליפותו בעיטור עיטוף וכו'). אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא: כוס של ברכה צריך שיהא בו (יין חי) רובע רביעית (הלוג) כדי שימזגנו (בשלושה חלקים מים, ואחד יין), ויעמוד על רביעית.

(ע"ז א') **תנא (בתוספתא):** (המוציא יין) יבש (קרוש), בכזית (שמתחילה, כשהיה משקה, היתה בו רביעית¹), דברי רבי נתן.

(ע"ז ב') (המשך **משנה**): (המוציא) חֶלֶב, (שיעורו להתחייב) כדי גמיאה (לגימה²).

(ע"ז ב') **תנו רבנן:** המוציא חֶלֶב של בהמה כדי גמיאה. חלב של אשה ולובן של ביצה, כדי ליתן במשיפא³ (תרופה שעושים לעין). קילור (סם מרפא לעין⁴), כדי לשוף (להמחות) במים.

בעי רב אשי: כדי שיפה, או כדי אחיזה ושיפה⁵? תיקו.

(ע"ז ב') (המשך **משנה**): דבש, כדי ליתן על הכתית (פצע⁶).

(ע"ז ב') **תנא:** כדי ליתן על פי כתית (ובגמרא מסתפק אם על פני כל המכה, או רק קצה עליון שלה).

(ע"ז ב') (המשך **משנה**): שמן, כדי לסוך אבר קטן (והוא אצבע קטנה של רגל⁷).

(ע"ז ב') אמרי דבי ר' ינאי: שמן כדי לסוך אבר קטן של קטן בן יומו.

(ע"ז ב') (המשך **משנה**): מים, כדי לשוף (ולהמחות) בהם את הקילור (ראה להלן).

(ע"ז ב') (המשך **משנה**): (1) ושאר כל המשקין ברביעית (הלוג). וכל השופכין (מים סרוחים) ברביעית. (2) ר"ש אומר: כולן (גם יין, חלב ודבש) ברביעית (הלוג), ולא נאמרו כל השיעורין הללו (שבמשנה) אלא למצניעיהן.

1. ולא בעינן רובע רביעית כדבעינן לעיל לגבי מוציא יין חי. ויבואר בסמוך בהערות.

2. כמו "הגמיאיני נא מעט מים מפדך" (בראשית כד, יז). ע"פ הגמרא, דף ע"ז א'.

3. ע"פ הגהת הב"ח. והיא לכאורה גירסת הרמב"ם. ובדפוס וילנא (שלפנינו, והיא גירסת רש"י): כדי ליתן במשיפא של קילור.

4. ע"פ פיה"מ לרמב"ם.

5. גם מה שנדבק באצבעותיו לבד מה שנותן בעיניו. רש"י.

6. ואע"פ שהדבש עיקרו לאכילה, והיה לנו ללכת אחרי שיעור גרוגרת כשאר אוכלים, היות שרפואה מצויה בו, הולכים בו אחר שיעור החמור. מאירי.

7. פיה"מ לרמב"ם.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שיטות הראשונים

יין יבש בכזית, דברי רבי נתן: שיעור זית יבש קרוש, הוא כמו שיעור רביעית במשקה. ולכאורה גם בקרוש היה צריך להסתפק ברבע זית, כשם ששיעור יין חי ברובע רביעית. וכן דעת **רבינו חננאל והרי"ף**⁸. אמנם **רש"י** כתב שבקרוש רביעית שלימה בעינן (שהוא זית ביבש), דלאו בר מזיגה. וכן פסק **הרמב"ם**⁹.

שיעור כדי גמיאה בהוצאת חלב: כתב **הרמב"ן**, אין שיעורו ידוע לנו¹⁰, והוא פחות מכדי רביעית כדמוכחא מתניתין, ואין צריך לומר שהוא פחות מכגורגרת¹¹. ודעת **ר"י** ששיעורו גדול מגורגרת¹².

שיעור הוצאת חלב אשה ולובן ביצה: בגמרא לא איפשיטא אי בכדי שיפה או אחיזה ושיפה. והרמב"ם (שבת יח, ב) סתם "חלב אשה ולבן ביצה - כְּדֵי לְתַן בְּמִשְׁפָּה".

הוצאת דבש: בגמרא מסתפק אם על פני כל המכה, או רק קצה עליון שלה. והרמב"ם כתב בסתם "דְּבֶשׁ - כְּדֵי לְתַן עַל רֹאשׁ הַכֶּתִית"¹³.

הוצאת שאר כל המשקין: פסק הרמב"ם (שבת יח, ב) כתנא קמא, "דָּם וְשָׂאֵר כָּל הַמְּשָׁקִין וְכָל הַשּׁוֹפְכִין - כְּדֵי רְבִיעִית".

8. שכן רבנו חננאל כתב בשם ירושלמי, שרבי נתן המצריך זית, סובר כרבי שמעון שאמר כל המשקין ברביעית, וגם יין חי. אבל לתנא קמא גם יין קרוש חיובו כבר ברבע זית. וכן השמיט הרי"ף את דברי רבי נתן.
9. הרמב"ם הביא את הן את דברי רבי נתן והן את דברי תנא קמא להלכה, ומשמע שהבין שרבי נתן קאי אף לדעת תנא קמא. וכדעת רש"י מקורות - רמב"ם (הל' שבת יח, ב).
10. ובמסכת יומא גבי יוה"כ פליגי תנאי מר אמר כדי רביעית ומר אמר מלא לוגמיו ומר אמר כדי גמיעה, למדנו מ"מ שאינו רביעית ולא מלוא לוגמיו. רמב"ן.
11. ואע"פ ששיעור חולב כגורגרת כדאמרינן בפ' המצניע (צ"ה א'), התם הוא משום שאין אדם טורח לחלוב בפחות מכאן, אבל גבי הוצאה בכדי גמיאה חייב. רמב"ן.
12. וסתם חלב הוא לגמיאה, ובהמצניע מדובר בחולב לגבינה שמחשיבו יותר, ולכן חייב כבר בשיעור גורגרת.
13. משמע שפסק לחומרם בספק הגמרא, דהיינו שחייב אמורשא קמא דכתיב, ולא בכמות הגדולה הנצרכת לכל שטח המכה. וכן כתב הרמב"ם בפיה"מ "כתית הוא קצה הפצע, כלומר פי המכה". אמנם צ"ב שכן בגמרא הוא בעיא דלא איפשיטא, והיה צריך לפסוק לקולא, ולא לחייב המוציא מספק.